

UZASADNIENIE STANOWISKA GMIN I POWIATÓW Z WOJEWÓDZTW WARMIŃSKO – MAZURSKIEGO ORAZ PODLASKIEGO DOTYCZĄCE OBYWATELSKIEGO PROJEKTU USTAWY O ZMIANIE USTAWY O OCHRONIE PRZYRODY Z DNIA 16 KWIETNIA 2004 R. W ZAKRESIE TWORZENIA I ZMIANY GRANIC PARKÓW NARODOWYCH ORAZ SPOSOBU ODWOŁYWANIA DYREKTORÓW TYCHŻE PARKÓW.

1. Obecnie obowiązujące przepisy ustawy, dające samorządom możliwość uzgadniania utworzenia parku narodowego oraz zmian jego granic nie są prawem „liberum veto”, tylko przepisem tworzącym możliwość współdecydowania o dalszym sposobie funkcjonowania terenu, jego mieszkańców oraz dóbr przyrodniczych, kulturowych i historycznych, naświetlenia problemów, które należy rozwiązać aby pogodzić ochronę przyrody z potrzebami lokalnych społeczności. W obowiązującej doktrynie uzgodnienie uznaje się za najdalej idącą formę współdziałania organów w procesie tworzenia prawa (zob. H. Rot, K. Siarkiewicz, *Zasady tworzenia prawa miejscowego*, Warszawa 1994, s. 49), co w przypadku tworzenia bądź zmiany granic parków narodowych należy uznać za element niezbędny. Obecny kształt ustawy nie narusza niczyich praw konstytucyjnych, a jest jedynie odzwierciedleniem praw lokalnych wspólnot wynikających z artykułu 16 Konstytucji RP, który wskazuje, że ogół mieszkańców jednostek zasadniczego podziału terytorialnego stanowi z mocy prawa wspólnotę samorządową, a samorząd terytorialny uczestniczy w sprawowaniu władzy publicznej. Przystępującą samorządowi w ramach ustaw istotną część zadań publicznych wykonuje on w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Dodatkowo artykuł 87 Konstytucji mówi, że źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są na obszarze działania organów, które je ustanowiły, akty prawa miejscowego. Ponadto należy wskazać, że zgodnie z obowiązującą ustawą o samorządzie gminnym do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, nie zastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Możliwość uczestniczenia i decydowania, przez samorząd terytorialny, w sprawach tak istotnych dla funkcjonowania lokalnych społeczności wynika także z zapisów artykułu 4 Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego.

Należy też zauważyć, że obecny model pracy samorządu opiera się na dwóch podstawowych zasadach wynikających zarówno z Konstytucji jak i ustawy samorządowej: reprezentowaniu interesów lokalnych społeczności i konsultowaniu z nimi wszelkich kluczowych dlań poczynań oraz na zrównoważonym rozwoju. Zgodnie z artykułem 74 Konstytucji oraz artykułem 7 ustawy o samorządzie gminnym, do podstawowych obowiązków władz lokalnych należy prowadzenie polityki zapewniającej bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom, a także zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty poprzez prowadzenie spraw zakresu ochrony środowiska i przyrody. Doświadczenia ostatnich lat wskazują, że samorzady niejednokrotnie swoimi

działaniami zarówno infrastrukturalnymi jak i edukacyjnymi udowodniły, że dbałość o środowisko naturalne jest nie tylko ich obowiązkiem ale jednym z głównych priorytetów działalności.

2. Należy wskazać, że powołanie parków wywoła skutki finansowe i ekonomiczne na poziomie gmin związane np. z brakiem podatku leśnego, obniżeniem dochodów z pozostałych podatków, zmniejszeniem zatrudnienia w leśnictwie i zakładach powiązanych z pozyskiwaniem, transportem i przerobem drewna oraz w innych działach gospodarki w zależności od specyfiki parku, ograniczeniami w pozyskiwaniu drewna opałowego i runa leśnego przez lokalną ludność, licznymi ograniczeniami w gospodarce rolnej, problemami związanymi ze szkodami rolniczymi wywołanymi przez dziką zwierzynę, brakami możliwości regulacji rzek, konserwacji urządzeń melioracyjnych, wyłączeniami niektórych terenów z ruchu turystycznego itp. Z danych zgromadzonych od gmin posiadających znaczne obszary w obrębie parków narodowych i ich otulin wynika, że uszczuplenie wpływów i skutki finansowe mogą sięgać nawet 40% rocznych dochodów. Materiałem, który w znaczący sposób obrazuje skalę problemu zarówno w zakresie ekonomicznym jak i społecznym w odniesieniu do lokalnych samorządów, gospodarki leśnej rolnej, rybackiej, turystyki oraz innych dziedzin życia jest opracowana w 2011 roku Analiza skutków społeczno – gospodarczych utworzenia Mazurskiego Parku Narodowego (dokument dostępny na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego w Olsztynie: <http://wrota.warmia.mazury.pl/Ochrona-srodowiska/Dokumenty-strategiczne/>). Chociaż dokument dotyczy obszaru jednego parku, to jest doskonałym narzędziem obrazującym realne zagrożenia, które należy brać pod uwagę podczas tworzenia czy powiększania każdego innego parku narodowego. Analiza ta dowodzi też skutków finansowych, o których zapomnieli autorzy projektu zmian w ustawie o ochronie przyrody.

Tworzenie i powiększanie obszarów parków będzie także obciążeniem finansowym dla budżetu państwa - koszty ekspertyz, badań, analizy wariantów, przeprowadzenie niezbędnych wykupów gruntów, urządzenie koniecznej infrastruktury parków. Obecnie wszelkie instytucje związane z parkami są w znacznym stopniu niedofinansowane. Z danych przedstawianych przez Ministerstwo Środowiska oraz dyrektorów poszczególnych parków narodowych wynika, że w parkach fundusz płac stanowi nawet 85% ich budżetu przyznawanego przez państwo. Pozostałe 15% pochłaniają podstawowe wydatki bieżące zapewniające funkcjonowanie administracji parków. Ponadto obecny system finansowania parków powoduje, że przez większą część każdego roku parki posiadają środki na skromne bieżące funkcjonowanie, a na ochronę przyrody praktycznie wcale. W parkach występują deficyty środków na wykup gruntów od podmiotów innych niż skarb państwa. Z ukazujących się przekazów medialnych można dowiedzieć się, że zagrożone jest utrzymanie właściwych warunków i walorów przyrodniczych parków, szlaków turystycznych, ogranicza się

działalność edukacyjną oraz prace naukowe i wydawnictwa. Pozostaje więc pytanie na co w obecnej sytuacji finansowej naszego państwa zwrócić większą uwagę, czy na prawo tworzenia nowych źle finansowanych instytucji, czy na zmiany w sposobie funkcjonowania i finansowania już istniejących. Jeżeli społeczność lokalna w stopniu wystarczającym odczułaby pozytywne skutki płynące z posiadania w granicach administracyjnych terenów chronionych, to przedstawiciele tejże społeczności sami wnioskowałiby o objęcie ochroną terenów cennych przyrodniczo. Na dzień dzisiejszy odnosimy jednak wrażenie, że budżetu naszego państwa nie stać na przygotowanie finansowych form wsparcia dla mieszkańców nowotworzonych parków, bo nie posiada on nawet zabezpieczonych w sposób adekwatny do potrzeb, środków na utrzymanie istniejących parków.

3. W świetle obowiązującej ustawy o ochronie przyrody oraz jej przepisów wykonawczych możliwość uzgadniania tworzenia bądź zmiany granic parku narodowego stanowi w zasadzie jedyną płaszczyznę wpływu na dalsze funkcjonowanie terenów objętych tą formą ochrony. Ma to znaczenie zasadnicze gdyż:
 - a) katalog zakazów obowiązujących na obszarach parkowych, wynikający z art. 15 ustawy jest bardzo szeroki, restrykcyjny, a ewentualne dopuszczone ustawą odstępstwa uzależnione są od stanowiska dyrektora parku przedłożonego ministrowi środowiska;
 - b) uznanie utworzenia lub powiększenia parku narodowego za cel publiczny pociąga za sobą szereg następstw natury prawnej przede wszystkim związane są one z gospodarką nieruchomościami np. na realizację celu publicznego mogą być wykorzystane gminne zasoby nieruchomości (art. 24 ust. 2 u. o gosp.nier.), generalnie nieruchomości przeznaczone w planach miejscowych na realizację celu publicznego mogą stanowić przedmiot wywłaszczenia, z wyjątkiem celów określonych w art. 125 i 126 (art. 112 ust. 1 u. o gosp.nier.), można także w drodze decyzji ograniczyć sposób korzystania z nieruchomości przez udzielenie zezwolenia na zakładanie i przeprowadzenie na nieruchomości ciągów drenażowych, przewodów i urządzeń służących do przesyłania płynów, ropy, gazów i energii elektrycznej oraz urządzeń łączności publicznej i sygnalizacji, a także innych podziemnych, naziemnych lub nadziemnych obiektów i urządzeń niezbędnych do korzystania z tych przewodów i urządzeń, jeżeli właściciel lub użytkownik wieczysty nie wyraża na to zgody (art. 124 ust. 1 u. o gosp.nier.);
 - c) objęcie formami ochrony takimi jak park narodowy ma znaczący wpływ na wykonywanie przysługującego właścicielowi prawa własności, należy w tym miejscu zaznaczyć, że samorząd gminny nie występuje tutaj jedynie w roli właściciela nieruchomości mogących potencjalnie zostać włączonych w granice parku, lecz jest wyrazicielem interesów lokalnej społeczności posiadającej nieruchomości na jego terenie. Ustawodawca w art. 7 ust. 2 ustawy wskazał, że w przypadku, gdy w

skład parku mają wchodzić nieruchomości niebędące własnością Skarbu Państwa, może to mieć miejsce tylko za zgodą właściciela, a w razie braku jego zgody w trybie wywłaszczenia określonym w ustawie o gospodarce nieruchomościami. Teoretycznie wyrażenie zgody na utworzenie lub powiększenie parku narodowego lub rezerwatu przyrody nie zamyka właścicielowi roszczeń odszkodowawczych związanych z obniżeniem wartości nieruchomości stanowiącej jego własność jednak coraz częściej w doktrynie pojawia się niepokojące stanowisko, że zgoda właściciela na objęcie jego nieruchomości parkiem narodowym powinna być traktowana jako rezygnacja z wszelkich roszczeń, w tym także o wykup nieruchomości. Ponadto słabość finansowa państwa przejawiająca się brakiem środków na wykup gruntów oraz odpowiednie odszkodowania potęguje konflikty związane z włączaniem gruntów prywatnych do parków;

- d) zgodnie z przepisami ustawy, grunty wchodzące w skład parku są zwolnione od podatków i opłat związanych z tym działaniem, co będzie niejednokrotnie uszczuplało dochody samorządów z tytułu podatku rolnego czy leśnego. Należy wskazać, że przy obecnym i planowanym reżimie finansów publicznych pozbawianie, zwykle stosunkowo ubogich gmin, ich dochodów własnych uniemożliwi im realizację wielu ważnych dla lokalnych społeczności zadań, w tym także tych z zakresu ochrony środowiska;
- e) zgodnie z przepisami ustawy dyrektorzy parków narodowych mogą odgrywać decydującą rolę w kształtowaniu polityki przestrzennej gmin. Projekty studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w części dotyczącej parku narodowego i jego otuliny wymagają uzgodnienia z dyrektorem parku narodowego w zakresie ustaleń tych planów, mogących mieć negatywny wpływ na ochronę przyrody parku narodowego (zauważmy, że często park wraz z otuliną zajmują znaczący obszar danej gminy). Jeżeli chodzi o charakter uzgodnienia z dyrektorem parku narodowego, to z posłużenia się w tym przepisie pojęciem „uzgodnienia” wynika, że stanowisko dyrektora parku narodowego w tym zakresie ma charakter wiążący. W przypadku braku zgody ze strony organu ochrony przyrody nie można podjąć uchwały w przedłożonej do uzgodnienia treści;
- f) parki narodowe powinny funkcjonować w oparciu o plany ochrony. Tryb sporządzania projektu planu ochrony określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia z dnia 12 maja 2005 r., z którego wynika, że projekt planu ochrony wymaga jedynie zaopiniowania przez właściwe miejscowo rady gmin. Natomiast zgodnie z jego artykułem 12 zakres ustaleń planu ochrony do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obejmuje między innymi: _rozmszczenie obiektów i urzędzeń służących celom parku narodowego lub rezerwatu przyrody, stosunki wodne, w tym gospodarowanie wodami, gospodarke rolną, leśną i rybacką (kierunki i zasady kształtowania przestrzeni produkcyjnej, wskazanie obszarów,

które powinny być zalesione, oraz obszarów wyłączonych z zalesiania), szczególne warunki zagospodarowania terenów oraz ograniczenia ich użytkowania (wyłączenie terenów spod zabudowy, ograniczanie lokalizacji infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, ograniczanie lokalizacji infrastruktury turystycznej i edukacyjnej itp.);

g) ustawa wskazuje także na podobne uprawnienia dyrektora parku w zakresie uzgadniania projektów planów urządzenia lasu, uproszczonych planów urządzenia lasu i zadań z zakresu gospodarki leśnej, w części dotyczącej otuliny parku narodowego, co często znacznie ogranicza gospodarkę leśną na znacznych terenach przyległych do parków. Niesie to za sobą poważne skutki ekonomiczne i społeczne.

4. Głęboko krzywdzącym jest stwierdzenie, że przez 10 lat obowiązywania przepisów ustawy samorzady skutecznie blokowały powstanie nowych parków narodowych. Oczywiście pojawiały się liczne dyskusje nad utworzeniem kilku parków narodowych na terenie naszego kraju, ale podkreślamy, były to jedynie dyskusje, w których samorzady wyrażały swoje często słuszne uwagi. Nie doszło do podjęcia formalnej próby przeprowadzenia procedury utworzenia parku, ani do sytuacji, w której samorząd odrzucił ideę, dodatkowo nie podając przyczyn swojego stanowiska. W ostatnich latach nie udało się podjęta przez Ministerstwo Środowiska próba rozszerzenia granic Białowieskiego Parku Narodowego. Należy jednak podkreślić, że lokalne samorzady nie przyjęły swojego negatywnego stanowiska na zasadzie „nie, bo nie”, było ono podyktowane troską o losy lokalnej społeczności, a także brakiem kompromisu drugiej strony. Ponadto zabrakło jasnego stanowiska strony rządowej co do sposobu rekompensaty strat, które miałyby ponieść lokalne społeczności tych terenów.

Chcielibyśmy zaznaczyć, że przez ostatnie 10 lat znaczna część naszego kraju została objęta ochroną w ramach Europejskiej Sieci Obszarów Chronionych Natura 2000, która z jednej strony nakłada szereg ograniczeń, z drugiej zaś daje bardzo dobre narzędzia do ochrony cennych gatunków, ich siedlisk oraz krajobrazów.

5. Zadania samorządu wynikające z art. 7 ust. 1 pkt. 1 – 20 ustawy o samorządzie gminnym nakazują samorządom dbałość o lokalną społeczność w wielu płaszczyznach i dziedzinach życia dlatego też możliwość uzgadniania pozwala na wskazanie konieczności pogodzenia różnych potrzeb i uwarunkowań lokalnej społeczności z potrzebami ochrony przyrody, pozwala patrzeć na problem funkcjonowania parku w znacznie szerszym zakresie, który z całą pewnością nie zostanie uchwycony przez różnego rodzaju organizacje społeczne zajmujące się zwykle tylko wybraną dziedziną życia. Nie może więc dojść do sytuacji gdzie instytucja powołana z woli lokalnej społeczności, reprezentująca jej różnorodne interesy, odpowiadająca za zapewnienie jej podstawowych potrzeb ma taki sam wpływ

na tworzenie czy też rozszerzanie parku jak organizacja pozarządowa. Proponowane w projekcie zapisy zakładają, że lokalne samorządy będą podobnie jak zainteresowane organizacje pozarządowe miały prawo do wyrażenia swojej opinii. Przeróżającym jest też fakt, że ustawa nie precyzuje stwierdzenia „zainteresowane”, w związku z tym doprowadza do sytuacji gdzie często kilku osobowa grupa ludzi, często nie związana z danym terenem, będzie wypowiadać się na identycznych prawach co reprezentanci danej społeczności. Tego typu niedoprecyzowanie przepisów pozwala na dużą przypadkowość działań i możliwość manipulowania faktyczną wolą lokalnej społeczności. Z praktyki administracyjnej znamy liczne sytuacje gdzie stowarzyszenia tworzy się na potrzebę chwili lub włącza jako stronę organizacje z drugiego końca kraju. Pozostaje więc pytanie czy na tym polega idea społeczeństwa obywatelskiego? Udział organizacji pozarządowych w procesie legislacyjnym powinien być uściślony tak by w procesie opiniowania występowały te organizacje, które faktycznie reprezentują lokalne społeczności.

6. Należy nadmienić, że w żaden sposób obowiązująca ustawa nie hamuje realizacji różnorodnych dokumentów strategicznych kraju takich jak np. „Polityka ekologiczna państwa w latach 2009–2012 z perspektywą do roku 2016”, „II polityka ekologiczna państwa”, „Długookresowa strategia trwałego i zrównoważonego rozwoju. Polska 2025 czy „Krajowa strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej wraz z programem działań na lata 2007–2013”. Podkreślić należy, że zapisy tych dokumentów wyraźnie wskazują szereg innych aspektów ważnych dla ochrony przyrody w naszym kraju, których dalsze nieuregulowanie z całą pewnością odbije się na naszych dobrach natury np. głęboki kryzys instytucjonalny zagospodarowania przestrzennego (nadmieniamy, że ostatnie wyroki sądów odbierają samorządom możliwości kształtowania ładu przestrzennego na obszarach cennych przyrodniczo, także tych objętych formami ochrony przyrody), system wdrażania programu Natura 2000, braki planów ochronnych zarówno istniejących parków narodowych jak i obszarów Natura 2000. W wyżej wymienionych dokumentach obejmowanie nowych terenów różnymi formami ochrony przyrody stanowi jedno z wielu zadań, natomiast za priorytetowe uznane jest szereg innych celów, w tym np. stworzenie systemów zarządzania środowiskowego w przedsiębiorstwach w celu zmniejszenia ich oddziaływania na środowisko, przestawienie gospodarki leśnej z dominacji celów gospodarczych na wielofunkcyjność, zgodnie z zasadami trwale zrównoważonej gospodarki leśnej, co jest aktywnie realizowane przez Lasy Państwowe itp. W dokumentach tych poświęca się dużo uwagi prowadzonym zmianom w gospodarce leśnej, których głównym założeniem jest odejście postrzegania lasu jako „jedynie fabryki drewna” i równoprawne traktowanie wszelkich jego funkcji. Duży nacisk w terenach cennych przyrodniczo kładzie się na tworzenie i funkcjonowanie leśnych kompleksów promocyjnych, których skala działalności

ochronnej, naukowo – edukacyjnej jest porównywalna z działaniami parków narodowych. Należy zwrócić uwagę na ich szerokie spektrum działania w zakresie trwałego zachowania i odtwarzania naturalnych walorów lasu, integrowania celów zrównoważonej gospodarki leśnej i aktywnej ochrony przyrody, aktywną współpracę z lokalnymi samorządami i stowarzyszeniami oraz zdecydowanie lepszą kondycję finansową niż w przypadku parków.

7. W naszym przekonaniu należałoby najpierw dokonać pożądaných zmian w ustawie o zagospodarowaniu przestrzennym, wpłynąć na skuteczność funkcjonowania istniejących form ochrony przyrody, a przede wszystkim ich przydatność dla ochrony czynnej terenów cennych przyrodniczo, bo w chwili obecnej nie pozwalają one ani skutecznie zarządzać terenami chronionymi ani realnie chronić istniejące na nich zasoby. Należy wskazać, że gdyby sprawnie i mądrze wprowadzono wszelkie przepisy dotyczące gospodarowania na obszarach Natura 2000 w połączeniu z innymi ważnymi dla przyrody przepisami prawa (np. ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym), doprowadzono do ich spójności, sfinansowano i racjonalnie wprowadzono działania ważne dla tych obszarów (choćby programy rolnośrodowiskowe), to byłyby to działania wystarczające. Ponadto w wielu przypadkach nowoutworzone obszary naturowe pokrywają się z istniejącymi już wcześniej formami ochrony, takimi jak rezerваты, parki krajobrazowe. W związku z czym niejednokrotnie przepisy dotyczące gospodarowania w tych terenach pokrywają się ze sobą, choćby plany ochrony jednych form są wierną kopią drugich. Sprawą wyraźnie odczuwalną jest natomiast brak koordynacji we wspólnym zarządzaniu tymi formami oraz niewykorzystanie wszystkich narzędzi ochrony terenów cennych przyrodniczo jakie dają już istniejące formy ochrony. Ważnym aspektem sprawy jest fakt, że w chwili obecnej znaczna część obszarów naturowych, rezerwatów oraz parków narodowych w naszym kraju nie posiada planów ochrony oraz zadań ochronnych. Przeciwwagą dla tej sytuacji są przemyślane programy związane z ochroną terenów leśnych tworzone i realizowane przez nadleśnictwa. Uważamy, że należy w pełni wykorzystać możliwości płynące z istnienia przepisów naturowych żeby prowadzić zrównoważony rozwój obszarów cennych przyrodniczo, bez nakładania na nie kolejnej formy ochrony i powielania pewnych zadań. Obecnie odnosi się wrażenie, że zajmujemy się nakładaniem na siebie często martwych i niewykonalnych przepisów, które jedynie wydłużają różnego rodzaju procedury, rodzą konflikty, zamiast zająć się racjonalnym wprowadzeniem możliwości, które daje nam idea zrównoważonego rozwoju. Powinniśmy szukać możliwości sensownego uczenia ludzi postaw proekologicznych, wspierać realne formy rozwoju gospodarczego, które nie byłyby ekspansywne, a jednocześnie pozwalałyby godnie żyć lokalnym społecznościom. Skorelowanie przepisów dotyczących funkcjonowania różnych form ochrony przyrody, w tym parków i obszarów Natura 2000 z ustawodawstwem dotyczącym zagospodarowania przestrzennego,

gospodarką nieruchomościami oraz polityką finansową państwa wobec terenów chronionych powinno stać się priorytetem działań organów uchwałodawczych naszego kraju we współpracy z administracją samorządową. Jasne ustawodawstwo rozwiałoby wiele wątpliwości związanych z funkcjonowaniem, czy też wprowadzaniem nowych form ochrony przyrody.

8. Odnosząc się do stwierdzenia autorów projektu ustawy: „Najpiękniejsze fragmenty polskiej przyrody powinny być chronione jako parki narodowe, gdyż te stanowią najbardziej popularną na świecie metodę wielkoobszarowej ochrony przyrody w odniesieniu do walorów o znaczeniu ponadlokalnym.”, należy wskazać, że w świecie nie ma tak restrykcyjnych przepisów obowiązujących na terenie parków narodowych jak są u nas. Zwykle jest to forma, którą można by określić jako twór pośredni między naszym parkiem krajobrazowym, a narodowym. Stwarza to możliwość racjonalnego gospodarowania i rozwoju obszarów chronionych w przypadku naszego kraju zaś jest to szereg ograniczeń, które w znacznym stopniu ograniczają rozwój i tak już ubogich rejonów kraju. Weźmy pod uwagę chociażby fakt, że takie kraje europejskie jak Niemcy i Francja łącznie dysponują parkami narodowymi w liczbie 20, a znacznie mniejsza od nich Polska ma 23 parki. Poza tym w budżetach państw posiadających najlepiej funkcjonujące formy ochrony przyrody znajdują się znaczące nakłady zarówno na działalność ochroniarską parków jak i różnego rodzaju rekompensaty dla lokalnej ludności.

Podsumowując stwierdzamy, że nie można zaczynać naprawy systemu od wyłączenia z tego procesu jednej z jego stron, dodatkowo reprezentującej szeroko pojęte lokalne społeczności. Samorządy nie są przeciwne tworzeniu parków narodowych i ochronie terenów cennych przyrodniczo znajdujących się na obszarach przez nich zarządzanych, co potwierdzają opinie wielu samorządowców gmin parkowych, którzy dostrzegają wiele zalet związanych z funkcjonowaniem parków. Jednakże mówią też o wielu problemach, z którymi muszą się borykać bez jakiegokolwiek wsparcia ze strony administracji rządowej, w tym problemach finansowych. W związku z koniecznością dbania o całokształt spraw związanych z funkcjonowaniem lokalnych społeczności na danym terenie, chcą mieć realny wpływ na kształtowanie granic parków, działań możliwych na terenach wchodzących w skład parku. Należy podkreślić, że gmina – to pojęcie nie odnoszące się jedynie do lokalnych samorządów, gmina skupia na swoim terenie fachowców różnych dziedzin (np. leśników, rybaków, architektów i urbanistów), którzy z racji posiadanej przez siebie wiedzy na temat danego terenu mogą wnieść ważny głos w debacie na temat możliwości ochrony przyrody na danym obszarze. Są to niejednokrotnie wysokiej klasy specjaliści, a zarazem miłośnicy lokalnych walorów przyrodniczych, znający ich wartość i z całą pewnością niedążący do ich unicestwienia, tak jak to

niejednokrotnie w toczącej się w naszym kraju debacie politycznej na temat zmian w ustawie o ochronie przyrody, są przedstawiani. Uważamy, że sprowadzenie roli lokalnych społeczności i reprezentujących je samorządów jedynie do możliwości konsultacji czy opiniowania jako jedynego instrumentu w procesie tworzenia i powiększania parków narodowych jest wyjątkowo krzywdzące i godzące w podstawowe zasady demokracji. Konsultacje – w praktyce często przybierające formę fasadową i rytualną – to zdecydowanie za mało, by można było mówić o rzeczywistym włączeniu wspólnot lokalnych w proces decyzyjny.

W związku z wyżej przedstawionymi argumentami, wnosimy o odrzucenie przedstawionego projektu ustawy gdyż dotyczy on jedynie wąskiego problemu wyjętego z kontekstu dużo bardziej złożonego zagadnienia sposobu powoływania, powiększania i funkcjonowania parków narodowych w naszym kraju. Wnosimy o przygotowanie kompleksowych zmian w ustawie o ochronie przyrody, które:

- a) Uszczegóławiałby procedurę tworzenia i rozszerzania parków narodowych, tak jak to ma miejsce w przepisach wielu krajów europejskich;
- b) Określałby sposób wypłacania rekompensat, subwencji ekologicznych itp. dla mieszkańców i samorządów objętych terenami chronionymi w tym w szczególności parkami narodowymi;
- c) Zawierałaby znowelizowany katalog ograniczeń obowiązujących w parkach narodowych (obecny artykuł 15 ustawy) pozwalający dostosować konieczne zakazy do specyfiki terenów obejmowanych ochroną, ich zasobów przyrodniczych, uwarunkowań społeczno – gospodarczych i turystycznych.
- d) Wskazywałby konieczność rozszerzenia zawartości rozporządzeń rady ministrów dot. tworzenia lub powiększania parku o określenie ograniczeń, które będą obowiązywały w tworzonym parku narodowym, zasad gospodarki przestrzennej oraz obowiązek przedstawienia jako załącznika założeń do planu ochrony parku oraz zapewnienia obligatoryjnego udziału przedstawicieli samorządów w radach naukowo-społecznych parku.